

Հայոց լեզուն ի՞նչ է ասում
«առաջնորդություն» գաղափարի
մասին՝ ստուգաբանական ակնարկ

Թովմաս Սամուելեան, 23 մայիս 2009թ.

Understanding Leadership —
An Etymological Approach:
What the Armenian language tells us about the
Armenian concept of 'leadership'
Tom Samuelian, May 23, 2009

Փոխկապակցուած Բառեր

- առաջնորդ – առ + աջ + նորդ
- աջակցել – աջ + ա + կից
- յաջող – ի + աջ + ող (համեմատել ձախ-ող) *
- յառաջ – ի + առ + աջ
- առաջին – առ + աջ + ին
- առջեւ – առ + աջ + եւ

✓ աջ

*Գրուած է դասական ուղղագրութեամբ, որպէսզի բառերի կառուցուածքը պարզ
երեւայ՝ օր. յ/ի- նախդիրը: յաջող բառը կապ չունի հաջել/ հաչել բառի հետ:

Անգլերեն – Leadership – համեմատութիւն

- առաջնորդ – leader
 - աջակցել – assist
 - յաջող – succeed
 - յառաջ – forward
 - առաջին – first
 - առջեւ – front
- √ աջ – right երկիւստ 'աջ ձեռք' եւ 'ճիշտ'
(հականիշներ – ձախ եւ սխալ)

Իմաստային Դաշտ

- Հայերէն «առաջնորդ» բառը գտնուում է մի այլ իմաստային դաշտում կամ համատեքստում քան 'leadership'
- Մեր նախնիները իրենց հաւաքական իմաստութեամբ ձեւաւորեցին մեր լեզուն. կապեցին այս բառը մի շարք գաղափարների հետ, որոնք, որ. անգլերէնում, իրար հետ կապուած չեն

Հայեցի Աշխարհահայեացք

- Տալիս է հայերէն «առաջնորդ» բառին այլ երանգներ քան այլ լեզուներում:
- Մեր ազգին յարմարացուած բառ է:
- Անանուն հազարաւոր հայեր սերնդէ սերունդ այս բառերի ստեղծմամբ, օգտագործմամբ, եւ փոխանցմամբ գտել են այս գաղափարների հայեցի արտայայտումը:

Ինչո՞ւ են կապել այս գաղափարները իրար հետ:

- Ստուգաբանութիւնը կարող է օգնի յայտնաբերել այդ կապերը:
- Հայերէնը հնդեւրոպական լեզու է:
- Յունարէն, Սանսկրիտ, Աւեստերէն (նաեւ անգլերէն, ռուսերէն, լատիներէն) նոյն լեզուարնտանիքից են:
- Երբեմն հնարաւոր է գտնել լեզուի կապերը անցեալում:

Վ աջ

- հնդեվրոպական արմատ *sidh
- յունարէն – εὐθύς euthus, εἴθαρ eithar
'immediately, make straight' 'ուղղակի'
- սանսկրիտ – sād́háyati 'strive', 'find' 'ձգտել, գնտել, նպատակասլաց'
 - Siddhartha – the one who found meaning of life ով կեանքի իմաստը գտաւ (Բուդդիա 'արթուն', 'աչքերը բաց', ուղուց չշեղուող)
- աւեստերէն – ās-na 'virtuous' 'առաքինի, արդար, ուղիղ'

Լեզուամտածելակերպ

- Հայերը հայերէն լեզուով կապել են
 - Վ աջ – ուղղել, ուղղակի, հրատապ
 - Վ աջ – ձգտել, նպատակասլաց
 - Վ աջ – ճիշտ, արդար, առաքինի
 - Վ աջ – գտնել, ըմբռնել

Առաջնորդություն որպես Ճանապարհ դեպի ապագան

- Աշխարհը անկատար է, ծուռ է, այսինքն՝ ուղղման, բարեփոխիման կարիք ունի:
- Ուղղման կարիքը հրատապ է, անմիջական:
- Առաջնորդությունը ժամանակի հարթությամբ ճանապարհորդություն է յառաջ, դեպի ապագայ:
- Ապագան անտեսանելի է, անշօշափելի է՝ տեսանելի միայն մտքի աչքերով:
- Առաջնորդը օգնում է գտնել ճանապարհ, լուսաբանելով ապագան բառերով և մտքերով, որպեսզի ինքն ու ուղեկիցներ ապահով տեղ հասնեն:
- Առաջնորդությունը աշխարհը ուղղելու գործողություն է:

Բարեփոխման Նախադրեալները

